

Aflammeren in tijden van Q-koorts

Enkele adviezen:

Laat bij het aflammeren geen mensen uit risicogroepen toe

Draag tijdens het aflammeren speciale werkkleding: overall,
rubberen laarzen en handschoenen

Verwijder nageboorten direct in een goed afgesloten plastic zak

Reinig en ontsmet indien mogelijk de plaats van aflammeren

Was werkkleding op minstens zestig graden

Ga voorzichtig om met mest

Meer weten? Lees het hygiëneprotocol voor de
kleinschalige en hobbymatige houders van schapen en geiten

Hygiëneprotocol Q-koorts voor kleinschalige en hobbymatige schapen- en geitenhouders

Vanwege Q-koorts is een verhoogde waakzaamheid geboden rond het aflammeren. Daarbij is het van belang om te weten dat bij verwerpen miljarden bacteriën vrij kunnen komen. Ook bij normaal aflammeren van een besmette ooi of geit kunnen grote hoeveelheden bacteriën vrijkomen. De Q-koorts bacterie kan in de omgeving enkele maanden in leven blijven. Er is zelfs een overlevingsduur van vijfhonderd dagen beschreven.

Vaccinatie

Voor kleinschalige en hobbymatige houders van schapen en geiten is vaccinatie vrijwillig. Vaccinatie is te overwegen als de houder fokt en zich bevindt in de nabijheid van een of meerdere grote melkgeitenbedrijven. Overleg met uw dierenarts wat in uw situatie het beste is. Voor vrijwillige vaccinatie melden bij de GD: Diergezondheidsadministratie Kleine Herkauwers, Postbus 9, 7400 AA Deventer. . Bij eerste vaccinatie moeten de dieren tweemaal ingeënt worden. Bij herhalingsvaccinatie in opeenvolgende jaren volstaat een enkele inenting. Dieren niet laten dekken voordat is gevaccineerd. Registreer de vaccinatie in een logboek (datum, nummers van dieren).

Risicogroepen

Risicogroepen voor Q-koorts zijn mensen met verminderde weerstand, zoals jonge kinderen, ouderen, zwangere vrouwen en mensen met hartklepafwijkingen of kunststof materiaal in hun bloedvaten. Voor mensen uit risicogroepen geldt:

- >> Uit de buurt blijven van de dieren in de periode van de dracht en in de lammertijd.
- >> Geen stallen laten uitmesten.
- >> Geen contact hebben met mogelijk bevuild materiaal zoals ongewassen kleding en materialen die gebruikt zijn tijdens het aborteren, aflammeren of stal uitmesten.
- >> Speciale aandacht voor de maatregelen van algemene hygiëne.

Algemene hygiëne

Houd de dieren schoon. Verwijder mest uit de vacht. Bewaar (kracht)voer afgesloten, zodat er zo min mogelijk ongedierte wordt aangetrokken.

Drachtige dieren

Houd drachtige dieren goed in de gaten, zodat eventuele problemen met verwerpers of andere afwijkingen snel worden opgemerkt. Laat geen mensen uit risicogroepen in contact komen met drachtige dieren.

Aflammeren

Deze maatregelen gelden voor normaal aflammerende, gezonde dieren.

- >> Laat bij het aflammeren geen mensen uit risicogroepen toe.
- >> Laat bij het aflammeren zo min mogelijk bezoekers toe (extra voorzorg Q-koorts crisis)
- >> Mensen die hulp bieden tijdens het aflammeren dragen speciale kleding (overall, rubberen laarzen en handschoenen)
- >> Als extra voorzorg is een mondkapje (FFP2 filter) te overwegen.
- >> Na afloop kleding wisselen en handen wassen met desinfecterende zeep.
- >> Vermijd contact tussen bezoekers en geboortemateriaal.
- >> Verwijder nageboorten snel uit de stal of het weiland. Draag daarbij handschoenen. Officieel

moeten nageboorten worden aangeboden aan de Rendac. Ze mogen maximaal twee weken worden bewaard in en ton op een gekoelde plaats (< 10 graden). In de praktijk van de hobbymatige houderij belanden de meeste nageboorten op de composthoop. Wie kiest voor een alternatieve afvoer, doet er verstandig aan de nageboorten in een afbreekbare zak te stoppen en ze vervolgens op minimaal 30 cm diepte te begraven. Dit om te voorkomen dat honden en ratten ermee vandoor gaan.

>> Behandeling van de plaats waar het aflammeren heeft plaatsgevonden:

potstal: breng een laag schoon stro aan.

vlakke vloer of roostervloer: reiniging van oppervlak (zie voorschrift verderop)

weiland: geen speciale behandeling

>> Na afloop van de werkzaamheden handen grondig wassen. Kleding en materialen reinigen volgens de in de bijlage beschreven werkwijze.

>> Plastic handschoenen na ontsmetting in afgesloten plastic zak in vuilnisbak.

Verwerpers

Er zijn besmettelijke en niet-besmettelijke oorzaken van verwerpen bij schapen en geiten. Naast de Q-koorts bacterie is er nog een aantal andere ziekteverwekkers die verwerpen bij schapen en geiten kunnen veroorzaken en ook een risico voor de mens kunnen zijn.

>> Bij vermoeden van een besmettelijke oorzaak: dierenarts inschakelen om de oorzaak van het verwerpen vast te laten stellen. Doe dat ook als er meerdere verwerpers zijn in een korte periode of als er andere verdachte omstandigheden zijn.

>> Draag beschermende kleding, plastic handschoenen, een mondkapje (FFP2 filter) en rubberen laarzen.

>> Laat geen bezoekers toe bij verwerpers.

>> Bij het hanteren van de vruchten en nageboortes altijd handschoenen en mondkapje dragen.

>> De ondergrond van abortus goed reinigen en ontsmetten of eventueel wegwerpmateriaal gebruiken als ondergrond zoals plastic.

>> De verworpen vruchten en nageboorten (die niet ingestuurd worden voor onderzoek) in een plastic zak stoppen en aan de Rendac ter destructie te aanbieden. Tot het moment van ophalen goed afgeschermd opgeborgen houden. Vrucht en nageboorte niet laten opdrogen.

>> Na afloop van de werkzaamheden grondig handen wassen. Kleding en materialen reinigen volgens de in de bijlage beschreven werkwijze. Plastic handschoenen na ontsmetting in afgesloten plastic zak in vuilnisbak.

>> Drink geen rauwe melk en eet geen rauwmelkse producten van schapen en geiten waar problemen met verwerpen spelen.

Vermoeden van Q-koorts

Deze maatregelen gelden bij een vermoeden van Q-koorts.

>> Zet de dieren die gaan aflammeren apart.

>> Handel als bij een verwerper.

>> Vermijd nog gedurende veertien dagen contact tussen bezoekers en de lammeren.

Mest en strooisel

De Q-koorts bacterie kan ook verspreid worden via mest en strooisel. Vooral droge fijnstof is riskant. Het is daarom belangrijk om goed om te gaan met de mest.

>> Gebruik goed stro dat weinig stofvorming geeft. Eventueel bevochtigen.

>> Verwijder regelmatig de mest. Indien het om kleine hoeveelheden gaat, breng dan de mest op de composthoop en dek de laag goed af.

Bij potstallen:

>> Zorg steeds voor een verse laag strooisel, vooral in de aflammerperiode.

>> Niet uitmesten tijdens en tot binnen een maand na de aflammerperiode.

>> Maak de pot vochtig, als tijdens droog weer wordt uitgemest. Dit voorkomt stofvorming.

Behandeling van mest:

>> Dek bij het uitmesten de mest af of sla de mest op in gesloten containers.

>> De mest wordt bij voorkeur 90 dagen afgedekt bewaard.

>> Verspreid mest niet uit over land waar regelmatig bezoekers komen.

Aanvoer van andere houderijen

>> Controleer de ziekte- en vaccinatiestatus van de aan te voeren dieren.

>> Voer niet van veel verschillende houderijen aan. Dit verhoogt het risico van insleep van ziekten.

>> Houd aangevoerde dieren twee weken in quarantaine.

Melk en kaas

Er is een kleine kans dat mensen met Q-koorts besmet worden via rauwmelkse producten, hoewel dit in Nederland nog niet is gezien. Er wordt wel geadviseerd om geen rauwmelkse producten te produceren, en dus de melk te pasteuriseren voor verwerking.

Wasvoorschrift voor werkkleding

>> Verzamel het textiel in een wasmand

>> Was met gebruik van een totaalwasmiddel (dus geen fijnwasmiddel of wasmiddelen die bestemd zijn voor speciale kleuren etc.) bij een temperatuur van 60°C

>> Was op een standaardwasprogramma met centrifugeren

>> Gebruik geen verkorte wasprogramma's

>> Het gebruik van een wasdroger wordt aangeraden

Reiniging oppervlakken die besmet zijn met schadelijke micro-organismen

Voordat iets gedesinfecteerd kan worden moet er eerst gereinigd worden. Begin met schoon schoonmaakmateriaal en draag plastic handschoenen om jezelf te beschermen.

a. Kleine oppervlakken (< ½ m²)

>> Trek plastic handschoenen aan.

>> Neem bevuiling op met keukenrolpapier.

>> Gooi vervuild papier en handschoenen direct weg.

>> Trek nieuwe handschoenen aan.

>> Reinig het oppervlak met een allesreiniger.

>> Spoel het oppervlak na met schoon water en droog het met een schone doek of papier.

>> Dep op de plek waar de bevuiling zat met alcohol 70% en laat de alcohol aan de lucht drogen.

b. Grote oppervlakken:

>> Trek plastic handschoenen aan.

>> Neem bevuiling op met grote hoeveelheden keukenrolpapier en gooi dit weg in een plastic vuilniszak. Gooi ook de handschoenen direct weg.

>> Trek nieuwe plastic handschoenen aan.

>> Reinig het oppervlak met een allesreiniger. Spoel het oppervlak na met schoon water en droog het met een schone doek of papier.

>> Gebruik vervolgens chloortabletten of Virkon S voor ontsmetting. Gebruik geen hogedrukspuit.

Instrumenten en voorwerpen die besmet zijn met schadelijke micro-organismen

- >> **Trek plastic handschoenen aan.**
- >> **Reinig het instrument met een allesreiniger, spoel na met schoon water en droog het met een schone doek of papier.**
- >> **Gebruik vervolgens chloortabletten of Virkon S.**